

NEWSLETTER 8/2017

Nová právní úprava náhrady škody v oblasti
hospodářské soutěže

Nová právní úprava náhrady škody v oblasti hospodářské soutěže

- Dne **1. září 2017** vstoupil v účinnost **nový zákon č. 262/2017 Sb., o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže**.
- Nový zákon je **implementací směrnice č. 2014/104/EU¹** (transpoziční lhůta uplynula již 26. prosince 2016!) mající za **cíl** sjednotit základní principy uplatňování práva na náhradu škody způsobené omezením hospodářské soutěže na území členských států EU.
- Zákon přináší úpravu **speciální** ve vztahu k obecné úpravě obsažené v občanském zákoníku (zák. č. 89/2012 Sb.) a v občanském soudním řádu (zák. č. 99/1963 Sb.).

Předmět nové úpravy

- Nový zákon upravuje (i) povinnost nahradit škodu způsobenou porušením pravidel hospodářské soutěže stanovených jak **českými právními předpisy²**, tak i **právními předpisy jiných členských států**, jakož i **předpisy EU³**, a (ii) uplatňování práva na náhradu škody v těchto případech.

¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014 o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži.

- Stejně jako směrnice 2014/104/EU se i zákon vztahuje pouze na dvě skupiny skutkových podstat, a to na (i) **zakázané dohody soutěžitelů (kartel)** a (ii) **zneužití dominantního postavení** (na ostatní případy porušení pravidel hospodářské soutěže nový zákon ani směrnice nedopadají).

Některé základní pojmy

- **Kartel** je zákonem i směrnicí definován jako horizontální dohoda nebo jednání ve vzájemné shodě mezi dvěma nebo více soutěžiteli, jejímž cílem je koordinovat jejich soutěžní chování na trhu nebo ovlivňovat parametry hospodářské soutěže např. stanovením nebo koordinací kupních či prodejních cen nebo jiných obchodních podmínek, přidělováním produkčních nebo prodejních kvót, rozdělováním trhů, omezováním dovozů a vývozů nebo jiným jednáním narušujícím hospodářskou soutěž.
- **Dominantní postavení** na trhu má dle definice obsažené v zákoně o ochraně hospodářské soutěže soutěžitel nebo společně více soutěžitelů, kterým jejich tržní síla umožňuje chovat se ve značné míře nezávisle na jiných soutěžitelích nebo spotřebitelích. Zneužitím takového postavení je pak zejména: (i) přímé nebo nepřímé vynucování nepřiměřených nákupních nebo prodejních cen nebo jiných obchodních podmínek, (ii) vázání souhlasu s uzavřením smlouvy na podmínku, že druhá smluvní

² Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů.

³ Smlouva o fungování Evropské Unie (čl. 101 a 102).

strana odebere i další plnění, které s požadovaným předmětem smlouvy věcně ani podle obchodních zvyklostí nesouvisí, (iii) uplatňování rozdílných podmínek při shodném nebo srovnatelném plnění vůči jednotlivým účastníkům trhu, jimiž jsou tito v hospodářské soutěži znevýhodňováni a (iv) omezování výroby, odbytu nebo výzkumu a vývoje na úkor spotřebitelů.

Princip plného odškodnění

- Zásadní novinkou je zakotvení tzv. **principu plného odškodnění**, což znamená, že každý, komu vznikla škoda způsobená porušením pravidel hospodářské soutěže, a to jak ve formě kartelu, tak zneužitím dominantního postavení, má **právo požadovat a obdržet náhradu škody v plné výši**.
- Náhrada škody podle tohoto principu zahrnuje právo na náhradu (i) skutečné škody, (ii) ušlého zisku a (iii) i platbu úroků (zohledňuje se i **tzv. časová hodnota peněz!**). Náhrada škody však nesmí vést k nadměrnému odškodnění.
- V případech, kdy **nelze** na základě dostupných důkazů **přesně vyčíslit výši** způsobené **škody**, je oprávněn určit její výši podle spravedlivého uvážení jednotlivých okolností případu **soud**. Účelem této úpravy je posílit postavení poškozeného v řízení.

Více osob na straně škůdce

- Nový právní předpis přejímá **obecná pravidla** náhrady škody způsobené **několika osobami škůdci**, obsažená již v občanském zákoníku, a stanoví, že:
 - (i) v případech, kdy dojde k omezení hospodářské soutěže společným jednáním více škůdců (typicky v případě kartelu), jsou tito škůdci **povinni nahradit škodu společně a nerozdílně**; a
 - (ii) škůdci, kteří jsou povinni k náhradě škody společně a nerozdílně, jsou povinni **vypořádat** se mezi sebou **podle účasti na způsobení škody**.
- Zákon přináší i **výjimky** z výše uvedených obecných pravidel, a to ve vztahu k:
 - (i) **tzv. spolupracujícím škůdci v programu shovívavosti** (tj. účastník tajného kartelu, který dobrovolně a nezávisle na ostatních účastnících tohoto kartelu spolupracuje při šetření orgánu ochrany hospodářské soutěže a za to je u něj upuštěno od uložení pokuty, která by mu jinak byla za jeho účast na kartelu uložena, nebo je mu pokuta snížena).
 - (ii) **tzv. malým a středním podnikatelům**⁴ (tj. podniky s méně než 250 zaměstnanci; s ročním obrotem nepřesahujícím 40 milionů eur nebo bilanční sumou roční rozvahy nepřesahující 27 milionů eur; a splňující kritérium nezávislosti);

⁴ ve smyslu § 2 zákona č. 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů; a nařízení Komise (ES) č. 70/2001 ze dne 12. ledna 2001 o použití čl. 87 a 88 Smlouvy o ES na státní podpory malým a středním podnikům.

(iii) **škůdci zúčastněnému na smírném vyrovnaní** s poškozeným (tj. osoba, mezi níž a poškozeným dojde k uzavření mimosoudní dohody, dohody o narovnání, schválení soudního smíru).

Tito škůdci jsou v rámci **povinnosti nahradit škodu solidárně** oproti ostatním škůdcům **zvýhodňování**. Většinou jsou povinni nahradit škodu pouze svým přímým nebo nepřímým odběratelům nebo dodavatelům, jiným poškozeným hradí škodu jen výjimečně.

Domněnka vzniku škody v důsledku kartelu

- Nový zákon zavádí **vyvratitelnou právní domněnku**, že omezením hospodářské soutěže ve formě kartelu vzniká škoda. Tato domněnka se uplatní **pouze ve vztahu ke kartelům (!)**, nikoliv v jiných případech porušení pravidel hospodářské soutěže.
- V důsledku této novinky dojde v řízeních o náhradu škody k **přenesení důkazního břemene z poškozeného (žalobce) na škůdce (žalovaného)**, tj. škůdce bude povinen v řízení prokazovat, že škoda způsobena nebyla. Tím se výrazně zjednodušuje pozice poškozeného, který se v řízení často potýká s nedostatkem relevantních informací či s problémy spojenými s vyčíslením vzniklé škody.

Zvláštní úprava promlčení

- **Promlčecí lhůta** pro uplatnění práva na náhradu škody **trvá 5 let**.

Řízení o zpřístupnění důkazního prostředku

- Jde o **nový** samostatný **typ řízení**, jehož smyslem je usnadnit poškozenému přístup k důkazům a tím mu umožnit řádný výkon jeho práva na náhradu škody.
- **Poškozený**, který je v důkazní nouzi, avšak s určitostí odpovídající dostupným skutečnostem osvědčí věrohodnost svého práva na náhradu škody, může **navrhnout, aby soud uložil osobě, která má dokumenty** pod svou kontrolou, **aby je** poškozenému v přiměřeném rozsahu **zpřístupnila**, nebo sdělila, kde se nacházejí. (Ve výjimečných případech, tj. pokud nelze důkazy opatřit jinak, lze tuto povinnost uložit i orgánům ochrany hospodářské soutěže!).
- Návrh může poškozený podat buď **před zahájením** vlastního řízení o náhradě škody, aby se mohl s potřebnými důkazy seznámit ještě před podáním žaloby, nebo i **po jeho zahájení**.
- K ochraně proti zneužití tohoto právního prostředku a k zajištění náhrady případné škody, která by mohla vzniknout v důsledku zpřístupnění důkazů, je navrhovateli zákonem uložena povinnost složit **jistotu ve výši 100 000,- Kč**.
- Právo na náhradu škody nebo jiné újmy vzniklé zpřístupněním dokumentů může povinná osoba uplatnit u soudu, a to do 6 měsíců ode dne splnění povinnosti zpřístupnit dokumenty.

- Při určení rozsahu zpřístupnění důkazů musí soud přihlížet mj. i k tomu, zda požadované dokumenty obsahují **obchodní, bankovní nebo obdobné zákonem chráněné tajemství**. Pokud ano, uloží soud povinnost chránit takové tajemství osobám, které s ním seznámí.
- Za porušení povinnosti zpřístupnit dokumenty hrozí povinnému **pokuta až do výše 10.000.000,- Kč** nebo do **1%** jeho čistého obratu dosaženého za poslední ukončené účetní období.
- V případě porušení povinnosti chránit obchodní, bankovní nebo obdobné zákonem chráněné tajemství může soud uložit **pokutu do výše 1.000.000,- Kč**.

Řízení o náhradě škody způsobené omezováním hospodářské soutěže

- K řízení o náhradě škody budou v prvním stupni příslušné **krajské soudy**.
- Pokud účastník řízení o náhradě škody poruší soudem uloženou povinnost zpřístupnit dokumenty, má se skutečnost, která se jimi měla prokázat, **za prokázanou**. Pokud dojde k porušení povinnosti chránit obchodní, bankovní nebo obdobné zákonem chráněné tajemství může soud rozhodnout, že nepřipustí provedení důkazu dokumenty, kterých se porušení týká.
- Soudy budou v řízení postupovat **podle občanského soudního řádu** (nestanoví-li zákon jinak).

Věříme, že výše uvedené shrnutí usnadní Vaši orientaci v nové právní úpravě. V případě potřeby jsme Vám plně k dispozici pro poskytnutí doplňujících informací nebo právní asistenci v dané oblasti.

Editor: JUDr. Magda Stárková, advokát, e-mail: starkova@akvk.cz

Hlavním cílem Newsletterů je poskytnout základní informace k danému tématu a nelze je považovat za vyčerpávající odborný návod. Obsah této publikace slouží pouze k základní orientaci a nevychází ze specifických okolností jednotlivého případu či individuálních potřeb klienta. Před každým právním jednáním v konkrétním případě doporučujeme si vyžádat odbornou právní pomoc, kterou Vám rádi na základě Vaší žádosti poskytneme.